

W175124/2019

**PREZYDENT MIASTA
KOSZALINA**

Koszalin, ²³... maja 2019 roku.

BK.1710.1.2019.AL

**Pan
Jarosław Staniszewski
Dyrektor Delegatury
Najwyższej Izby Kontroli
w Szczecinie**

Szanowny Panie Dyrektorze,

w odpowiedzi na Wystąpienie pokontrolne sygn. LSZ.410.033.02.2019 dotyczące kontroli NIK nr P/19/094 pn. „Profilaktyka uzależnień od alkoholu i narkotyków”, po szczegółowym zapoznaniu się z treścią Wystąpienia, uznałem, iż nie będę wnosił zastrzeżeń w trybie art. 54 ust. 1 i 2 ustawy o Najwyższej Izbie Kontroli.

Pragnę natomiast podzielić się spostrzeżeniami dotyczącymi zapisów zawartych w ocenie ogólnej Wystąpienia. Na wstępie dokonanej oceny wskazano na nieskuteczność prowadzonych przez Miasto programów profilaktycznych, a także na występujący w tych programach brak określenia konkretnych celów oraz ich mierników. Dopiero w dalszej części oceny zawarto zapis, iż Miasto realizowało zadania wynikające z miejskich programów przeciwalkoholowych i przeciwnarkotykowych w oparciu o diagnozę problemów uzależnień, zaś zadania ujęte w tych programach były zgodne z zadaniami określonymi odpowiednio w ustawie o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi oraz w ustawie o przeciwdziałaniu narkomanii. Tymczasem na str. 10. Wystąpienia, w pkt 2 *Stwierdzonych nieprawidłowości* wskazano, że programy nie zawierały precyzyjnych celów, spodziewanych rezultatów ich realizacji oraz mierników oceny skuteczności realizowanych zadań. Zapis powyższy nie pozwala na ustalenie, czy uwagi w nim zawarte odnoszą się w ogólności do miejskich programów profilaktycznych, czy też dotyczą poszczególnych prowadzonych przez Miasto programów rekomendowanych. Odnoszenie powyższych zastrzeżeń do programów miejskich w ogólności byłoby stanowiskiem niekonsekwentnym wobec przytoczonej powyżej oceny ogólnej NIK, stwierdzającej, że Miasto Koszalin realizowało zadania miejskich programów profilaktycznych zgodnie z przepisami prawa obowiązującymi w tym zakresie. Ponadto kolejność poszczególnych zapisów Wystąpienia, a także nacisk na wybrany obszar, odnoszący się głównie do kwestii programów rekomendowanych, zacierają prawidłowe działanie Miasta w tej materii i mogą być interpretowane jako ocena negatywna, co byłoby krzywdzące w aspekcie realizacji przez Miasto zadań na rzecz profilaktyki uzależnień.

Jednocześnie, zgodnie z pouczeniem ze str. 11 Wystąpienia pokontrolnego, informuję Najwyższą Izbę Kontroli o sposobie wykonania wniosków pokontrolnych.

Wniosek nr 1: ujęcie w programach przeciwalkoholowych i przeciwnarkotykowych zadań służących realizacji celu operacyjnego 2 określonego w Narodowym Programie Zdrowia, dotyczących poszerzania i udoskonalenia oferty, upowszechniania oraz wdrażania programów profilaktycznych o naukowych podstawach lub potwierdzonej skuteczności, w szczególności zalecanych programów rekomendowanych.

Zgodnie z wnioskiem Najwyższej Izby Kontroli deklaruję ujęcie w Miejskim Programie Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz w Miejskim Programie Przeciwdziałania Narkomanii zadań służących realizacji celu operacyjnego 2, wskazanych w dziale VI, pkt 2 i 3 Narodowego Programu Zdrowia na lata 2016-2020.

Miasto Koszalin prowadzi stały monitoring potrzeb mieszkańców w zakresie profilaktyki uzależnień oraz lokalnego rynku potencjalnych realizatorów programów profilaktycznych o naukowych podstawach lub o potwierdzonej skuteczności z listy opracowanej we współpracy pomiędzy Krajowym Biurem Przeciwdziałania Narkomanii, Państwową Agencją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Ośrodkiem Rozwoju Edukacji i Instytutem Psychiatrii i Neurologii.

Liczba programów rekomendowanych w ofercie miasta wzrosła z 3 w 2013 roku do 5 w 2018 roku, o czym informowano w trakcie kontroli. W postępowaniach konkursowych kierujemy się zasadą pierwszeństwa w wyborze programów rekomendowanych w stosunku do działań nieposiadających stosownej rekomendacji. Liczba programów nieobjętych systemem rekomendacji wzrosła z 4 w 2013 roku do 19 w 2018 roku. Programy te są uzupełnieniem oferty profilaktycznej Miasta, dobrze ocenianym przez dzieci i młodzież, dorosłych mieszkańców miasta, pedagogów i psychologów szkolnych oraz środowiska terapeutyczne. Jak zauważono w Wystąpieniu pokontrolnym, liczba uczestników programów innych niż rekomendowane dynamicznie wzrasta. Naszą ofertę profilaktyczną uzupełniamy również zakupując ogólnopolskie, sprawdzone programy, takie jak: Zachowaj Trzeźwy Umysł, Szkoła bez Przemocy, Dopalacze STOP, Mediacje Rówieśnicze, Program FAS i inne. Są to programy długofalowe, nastawione na rozwój nowych kompetencji społecznych dzieci i młodzieży, które nie ustępują jakością i skutecznością programom rekomendowanym. Podstawową przeszkodą w dynamicznym rozwoju oferty programów rekomendowanych na terenie miasta jest brak podmiotów, organizacji pozarządowych, gotowych do realizacji programów z listy rekomendacyjnej. Jednocześnie zwracam uwagę na fakt, iż aktualne ustawodawstwo, jak i wytyczne PARPA, nie wskazują udziału, jaki powinny stanowić programy rekomendowane w ogólnej liczbie działań profilaktycznych na terenie gmin. Miasto Koszalin stara się utrzymywać w ofercie ich optymalną liczbę, będącą kompromisem pomiędzy potrzebami lokalnej społeczności a dostępnością potencjalnych realizatorów.

Wniosek nr 2: ujęcie w programach przeciwalkoholowych i przeciwnarkotykowych precyzyjnych celów, spodziewanych rezultatów ich realizacji oraz mierników osiągnięcia wyznaczonych celów, dających podstawę do oceny skuteczności ich realizacji.

W odpowiedzi na sformułowany w Wystąpieniu wniosek, deklaruję kontynuację ujmowania w miejskich programach przeciwdziałania uzależnieniom celów i spodziewanych rezultatów działań profilaktycznych, które nakłada ustawodawstwo krajowe. Należy podkreślić, że zadania ustawowe i cele Narodowego Programu Zdrowia są od lat wpisywane w treść miejskich programów. Nie podejmę natomiast działania w zakresie „ujęcia w programach przeciwalkoholowych i przeciwnarkotykowych precyzyjnych celów, spodziewanych rezultatów ich realizacji oraz mierników osiągnięcia wyznaczonych celów”. Przyjęcie do realizacji tego wniosku w całości jest zbyt kosztotwórcze i zarazem nie daje gwarancji uzyskania

oczekiwanych rezultatów. Aby określić precyzyjne cele, a następnie szczegółowo analizować skuteczność ich realizacji przy zastosowaniu specjalnie opracowanych mierników niezbędne byłoby zatrudnienie dodatkowej osoby, bądź też zlecenie zadania w tym zakresie na zewnątrz. Zresztą, jak mi wiadomo, nie została dotychczas opracowana naukowo potwierdzona, powszechnie uznawana metodologia mierzenia efektów działań profilaktycznych. Podobne wątpliwości posiadają również inne samorządy. Sugerowana w treści wystąpienia zasada „SMART” ma zastosowanie głównie w tzw. projektach twardych, technicznych. Miasto Koszalin wybiera do realizacji zadania i programy, które pozwalają osiągnąć potencjalnie założone efekty profilaktyczne i terapeutyczne. Ponadto należy wskazać, że niektóre stosowane w Wystąpieniu pokontrolnym określenia, jak np. „precyzyjny cel”, „skuteczna ocena”, same w sobie pozostawiają wątpliwości co do stopnia szczegółowości jakiej NIK wymaga od Miasta obecnie, a także jak te kwestie interpretowane będą w przyszłości.

Stoję na stanowisku, że najbardziej wiarygodnym opisem aktualnego stanu zagrożeń dla mieszkańców Koszalina w sferze zażywania substancji psychoaktywnych będzie diagnoza wykonana przez wyspecjalizowany ośrodek badawczy. Zaplanowaliśmy i zamówiliśmy stosowną usługę w tym roku. Biuro Pełnomocnika ds. Uzależnień Urzędu Miejskiego w Koszalinie zakończyło właśnie procedurę wyboru wykonawcy „Lokalne diagnozy problemów uzależnień od środków psychoaktywnych na terenie miasta Koszalina”. Będzie to dokument, który wskaże zmiany, jakie zaszły w lokalnym środowisku mieszkańców od czasu poprzedniej diagnozy z 2014 roku. W zamówionym materiale znajdzie się analiza porównawcza stanu z dnia dzisiejszego w stosunku do sytuacji sprzed 5 lat, jak i rekomendacje przyszłych działań.

Wniosek nr 3: ujęcie w programie przeciwalkoholowym zadania określonego w art. 4¹ ust. 1 pkt 6 ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi polegającego na podejmowaniu interwencji w związku z naruszeniem przepisów określonych w art. 13¹ i 15 tej ustawy oraz występowaniu przed sądem w charakterze oskarżyciela publicznego.

W odpowiedzi na wniosek Najwyższej Izby Kontroli deklaruję ujęcie w corocznych edycjach Miejskiego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych zadania określonego w art. 4¹ ust. 1 pkt 6 ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi.

Stanowisko Miasta w tej sprawie wyjaśniał już Pełnomocnik ds. Uzależnień w piśmie kierowanym do kontrolera NIK w czasie trwania czynności kontrolnych. Zadanie wyznaczone w art. 4¹ ust. 1 pkt 6 ustawy ma charakter uprawnienia samorządu do podjęcia interwencji, jeżeli dojdzie do naruszenia przepisów określonych w art. 13¹ i 15 ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi. Ustawa daje możliwość podjęcia działań w tego typu sprawach. Zadanie to zostało ujęte w dziale III MPPiRPA na 2018 rok, w pkt 5, ppkt a, odnoszącym się do ograniczania dostępności alkoholu. Podobne zapisy znajdziemy w MPPiRPA z lat poprzednich. Członkowie Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Koszalinie dokonują rocznie 72 kontroli losowo wytypowanych punktów sprzedaży i podawania napojów alkoholowych (6 kontroli w miesiącu). Kontrole przeprowadzone w latach 2016-2018 nie ujawniły naruszeń przepisów ustawy w sferze promocji i reklamy napojów alkoholowych oraz zakazów ich sprzedaży i podawania osobom nieletnim bądź nietrzeźwym, tym samym nie było podstawy do występowania przed sądem w charakterze oskarżyciela publicznego.

Wniosek nr 4: ujęcie w programie przeciwnarkotykowym diagnozy w zakresie występujących w szkołach i placówkach systemu oświaty czynników ryzyka i czynników chroniących, zgodnie z wymogami art. 10 ust. 2a i 2b ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii.

Zgodnie z wnioskiem Najwyższej Izby Kontroli deklaruję ujęcie w Miejskim Programie Przeciwdziałania Narkomanii *czynników ryzyka i czynników chroniących* wskazanych w art. 10 ust. 2a i 2b ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii.

W zamówionej przez Miasto Koszalin „Lokalnej diagnozie problemów uzależnień od środków psychoaktywnych na terenie miasta Koszalina” znalazł się również wymóg wskazania przez wykonawcę badania aktualnych *czynników ryzyka i czynników chroniących* dla koszalińskich szkół.

Z poważaniem,

Piotr Jedliński

SEKRETARZ MIASTA

Tomasz Czuczak

23.05.2019

23.05.19 T. Jedliński
23.05.19 r.